

TONUL UNIVERSAL

Carlos
SANTANA
cu ASHLEY KAHN & HALL MILLER

Povestea mea la lumina zilei

Traducere din limba engleză de

MIHAELA IONCELESCU

Coperta: Vasile ADNAN
Ilustrația copertei: @Guliver/ Getty Images/ Contour RA/ Christopher Patey
Prelucrare copertă: Alexandru CSUKOR
Redactor: Irina CERCHIA
Tehnoredactor: Magda BITAY
Lector: Anca BACIU
Referent muzical: Ioana Maria COSTACHE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SANTANA, CARLOS

Tonul universal. Povestea mea la lumina zilei / Carlos Santana cu Ashley Kahn și Hal Miller ; trad.: din lb. engleză: Mihaela Ioncescu. – București:

Nemira Publishing House, 2020

ISBN 978-606-43-0954-9

I. Kahn, Ashley

II. Miller, Hal

III. Ioncescu, Mihaela (trad.)

821.111

78

Carlos Santana

THE UNIVERSAL TONE

BRINGING MY STORY TO LIGHT

Copyright © 2014 by Carlos Santana Trust of 2011

This edition published by arrangement with Little, Brown and Company, New York, New York, USA.

All rights reserved.

© Nemira, 2020

Tiparul executat de tipografia PAPER PRINT BRĂILA

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-0954-9

*Cartea aceasta îi este dedicată scumpei mele mame,
Josefina B. Santana, pentru puterea, răbdarea, tenacitatea, credința ei
de neclintit și convingerea deplină. A fost o iubitoare de adevăr și îi
sint energia acum mai mult ca niciodată.
Îți mulțumesc, Mamă, te voi iubi mereu.
Rugăciunile tale au ajuns unde trebuia.*

TONUL UNIVERSAL

INTRODUCERE

Credință și charismă

Josefina Barragán

José Santana

Mi historia comienza con un desfile.

Povestea mea începe cu o paradă.

Dar, de fapt, am putea începe din oricare punct al vieții mele și tot ar fi în regulă. Este aceeași situație cu lista de cântece de la un concert Santana. Ați putea să o rupeți în bucăți,

să o aruncați în aer și apoi să o faceți la loc. Indiferent cu ce ați începe sau ați încheia, serios, poate să funcționeze! Toate se înlănțuie ca într-un cerc și toate se leagă între ele.

Există o mulțime de capitole în povestea mea, cum de altfel în viața oricui există o mulțime de capitole. Însă viața mea are trei părți. Este vorba despre călătoria mea muzicală; apoi partea în care sunt fiu, frate, soț și tată – ceea ce numesc eu ritmul casnic; și mai este și dimensiunea spirituală, tărâmul invizibil. Toate sunt strâns țesute împreună – fizicul și spiritualul, seriozitatea și umorul, sacrul și teluricul. Așa este și cartea asta.

Știi că vrei să afluți despre Fillmore și despre Woodstock și veți afla. Și despre anii '60, '70 și, bineînțeles, despre „Supernatural“ și despre decernarea premiilor și tot ceea ce s-a întâmplat de atunci. Voi oferi o perspectivă completă și corectă: foștii mei profesori, divorțul meu, noua mea căsnicie, faptul că am fost molestat pe când eram un copil – totul.

Vă voi povesti despre copilăria mea în Mexic și despre călătoria pe care am făcut-o din Autlán spre Tijuana, împreună cu mama, surorile și frații mei. Despre tata, care m-a învățat să cânt la vioară și care mi-a trimis prima chitară electrică din San Francisco. Despre surorile mele, care s-au ținut de capul meu, forțându-mă să îl ascult pe Elvis. Despre cum m-am mutat cu familia din Tijuana în San Francisco, unde am învățat limba engleză și mi-am început viața într-o țară nouă ca spălător de vase.

Cartea asta nu este o discografie sau o cronică pe ani a fiecărui spectacol susținut de grupul rock Santana. Las aceste discuții pentru data viitoare și pentru o altă carte. Cartea asta nu

reprezintă istoria cuiva, este povestea *mea*. Spunându-mi povestea, sunt conștient că ceea ce îmi amintesc semnifică o alegere pe care o fac. Este ceva asemănător cu rațiunea divină: eu îi spun memoria celestă. De fapt, este alegerea fiecăruia să privească în urmă și să vadă în trecut doar frumusețe și binecuvântare. Cred că înghețata poată să aibă un gust mai dulce atunci când îmi amintesc cum a fost când am gustat-o, până și aerul se poate simți mai proaspăt în plămâni. În plus, pun la mare cinste adevărul și detaliile care însoțesc poveștile vieții mele.

Scopul meu este să fac această carte multisenzorială, ca să puteți simți atunci când citiți gustul mâncării pe care o gătea mama mea. Interesant și totodată delicios. Nici prea puternic, dar nici banal.

Mâncarea din Mexic pe care o ador, hainele, culorile și muzica, toate sunt încă vii pentru mine. Pot simți și acum mirosul cluburilor de striptease din Tijuana și al culiselor de la Fillmore Auditorium din San Francisco. Văd oamenii, simt parfumul ierbii. Simt în mâini chitarele la care am cântat și aud sunetele fiecăreia dintre ele. Sunt atât de recunoscător pentru toate aceste amintiri!

Dar cum rămâne cu parada despre care am adus vorba? Asta *nu* este una dintre amintirile mele, fiindcă nu mă aflam acolo. Ziua paradei a fost cea în care tata și mama s-au întâlnit pentru prima dată ca adulți. Atunci a început totul pentru mine.

Mama îmi povestea că era ora cinci după-amiaza – soarele cobora la asfințit și totul părea poleit, așa cum se întâmplă în acel moment al zilei. Dintr-odată, a auzit o mare hărmălaie pe stradă. Asta se întâmpla în orașul ei, Cihuatlán, din provincia

mexicană Jalisco, de pe coasta Pacificului. Se întâmpla prin anul 1938, pe vremea când mama locuia încă împreună cu familia ei. Numele ei era Josefina Barragán.

Bunicul meu – tatăl ei – se plângea, „Oh, este acel *diablo* de Farol“. Îi spuneau tatălui meu El Farol. În traducere liberă înseamnă „felinar“ și era o poreclă pe care i-o dăduseră din cauza unui cântec pe care obișnuia să îl cânte și să-l interpreteze.

„Despre ce vorbești?“, a întrebat ea. „Este el, José Santana.“ Mama se mai întâlnise cu el o dată, pe când ea era o copilă, iar el, un adolescent. Mîngea ei aterizase între picioarele tatălui meu, iar ea a fugit să o recupereze. „Bau!“, a făcut el. „Hei, fetiță blondă, părul tău e drept ca mătasea porumbului.“ Iar ea a rupt-o la fugă.

Peste mai bine de zece ani, mama a dat la o parte draperiile și a văzut un grup de oameni care mergea pe mijlocul străzii, în frunte cu José – și toate prostituatele orașului veneau în urma lui. Toată lumea râdea și cânta. Bărbatul care avea să devină tatăl meu ținea arcușul viorii de parcă ar fi fost un cartag și de el atârnavă o pereche de chiloți de damă și un sutien. Alături de tatăl meu se afla primarul, dar și alți muzicieni. Preotul orașului, care era enervat la culme, venea în urma lor și încerca să îi stropească pe toți cu apă sfințită. Făceau o incredibilă *barulla*, o zarvă enormă. După cum povestea mama, aveam impresia că băieții aceștia o ținuseră astfel toată noaptea și toată ziua și erau atât de plini de ei și de beți, încât se hotărâseră să mute petrecerea în oraș. Era un oraș extrem de mic, oricum. Toată lumea urmărea spectacolul și clătina din cap.

Pur și simplu, primarul îl adora pe tatăl meu. Iubea muzicienii și stilul lor de viață, așa că cine să le fi spus că nu pot cânta și dansa pe stradă? Cei mai mulți oameni îl plăceau pe tatăl meu – avea charismă. Tata s-a născut în Cuautla, un mic oraș aflat la aproape trei ore de mers spre centrul țării, și, la fel ca tatăl său, a devenit muzician. Se mutase în Cihuatlán ca să muncească – cânta în orchestre și formații care interpretau cântece populare mexicane. Don José, așa i se spunea.

În 1983, după ce s-a născut fiul meu, Salvador, am vizitat acea zonă din Mexic împreună cu tatăl meu. Am întâlnit o doamnă care mi-a spus: „Carlos, am crescut împreună cu Don José. Suntem din aceeași generație. Vreau să știi că poți să fii faimos în toată lumea, însă aici Don José este acel Santana care contează“. Tata doar m-a privit. Am zâmbit și am răspuns: „Hei, n-am nimic împotriva“.

Nu toată lumea gândea la fel în Cihuatlán – nicidecum preotul și cu siguranță nici tatăl mamei. Nu îl plăcea pe José pentru că era muzician și în special pentru că era un mexican adevărat, un mexican metis. Se vedea limpede sângele lui de indian. Avea tenul închis la culoare și era mândru de asta. Însă numele lui – Santana sau Santa Anna – provenea din Europa. Sfânta Ana era mama Mariei, soacra lui Iosif. Bunica lui Isus. Nu putea fi mai catolic de atât.

Familia mamei avea pielea mai deschisă, europeană. Odată mi-am văzut arborele genealogic și există acolo, în acea ramură a familiei, câțiva membri de sorginte ebraică – au fost mulți evrei care au venit din Spania în Lumea Nouă după anul 1492. Noi, cei din familia Santana, consumăm carne de porc, însă

existau niște reguli ciudate în legătură cu mâncarea – ce puteam și ce nu puteam să mâncăm și când; mâncăruri care nu trebuiau consumate în același timp. Poate că unele obiceiuri s-au transmis mai departe.

Familia Barragán locuia la o fermă. Aveau cai și grajduri și oameni care munceau pentru ei. Tot ceea ce avea tatăl meu era vioara lui.

Asta nu a împiedicat-o defel pe mama. Obişnuia să îmi spună „Când l-am văzut pe tatăl tău în fruntea acelei parade trăsnite, am știut că era bărbatul cu care aveam să mă căsătoresc și alături de care să părăsesc orașul. Trebuia să plec. Nu îmi plăcea mirosul de la fermă; nu îmi plăceau oamenii care miroseau a cal și a piele. Iar tatăl tău nu mirosea așa“.

José și Josefina s-au întâlnit și s-au îndrăgostit. Ea nu a primit nicio binecuvântare din partea tatălui ei. Au fugit călare; tata a furat-o pur și simplu. Familia ei a venit să îi caute, dar un prieten i-a ajutat să se ascundă în Cihuatlán. După aceea, au fugit la Autlán, unde au întemeiat familia noastră. Mama avea optsprezece ani, iar tata, douăzeci și șase.

Eu m-am născut câțiva ani mai târziu, din șapte copii eram cel mijlociu.

N-am aflat niciodată pentru ce fusese acea paradă, care fusese evenimentul păcătos pe care îl sărbătoreau. Tatăl meu nu vorbea niciodată despre tinerețea lui. De fapt, nu vorbea prea mult despre nimic. Nu contează. Eu iubesc toate aspectele poveștii lor: sexul, religia și umorul. Povestea lor demonstrează absoluta charismă a tatălui meu și absoluta credință a

mamei mele. Îi arată cum ajung să fie împreună și arată ceea ce mi-au transmis mie.

De la mama mea am primit înverșunarea și furia de a face totul cum trebuie. În toate pozele care o înfățișează pe mama când era o fetiță, se vede o concentrare intensă, aproape ca și când ar fi mândrie – ceva între mândrie și dedicare. De la o vârstă foarte fragedă, mama pune totul la îndoială. A pus la îndoială până și Biblia. „Trebuie să știi: nu pot să accept pur și simplu ceva“, obișnuia să spună. Fără îndoială, caracterul ei era dăltuit din oțel.

Tata era și el un om puternic, însă era deopotrivă romantic. Îi plăcea să cânte. Îmi aduc aminte cum își așeza bărbia pe vioară, ușor, de parcă ar fi fost umărul unei femei. Așeza apoi cu ochii închiși arcușul pe coarde. În clipa aceea, toate femeile îi aparțineau. Cânta din adâncul inimii. Tata trăia ca să cânte și cânta ca să trăiască. Asta sunt meniți să facă muzicienii. Cânta ceea ce i se cerea la muncă – polci, bolerouri, muzică de mariachi. Însă acasă era omul melodiei pure. Preferatele lui erau cântecele lui Agustín Lara, care era echivalentul lui Cole Porter în Mexic – multe dintre cântecele lui se regăseau în filmele epocii. A scris melodia *Farolito*, pe care tatăl meu adora să o cânte și în felul acesta și-a primit porecla El Farol. De vreme ce cânta melodiile lui Lara acasă, aceasta a fost prima muzică pe care am auzit-o. Și *Ave Maria*.

Cartea asta a fost scrisă în onoarea tatălui meu și a tuturor celorlalți eroi ai muzicii, care și-au lăsat amprenta asupra mea – propria mea listă de „Cine-i tăticul tău?“ Lightnin’

Hopkins, Jimmy Reed și John Lee Hooker. B.B. King, Albert King și Otis Rush. Buddy Guy, Jimi Hendrix și Stevie Ray Vaughan. Gábor Szabó, Bola Sete și Wes Montgomery. Miles Davis, John și Alice Coltrane și mulți, mulți alții.

Sunt mândru să spun că i-am întâlnit aproape pe toți și am putut străluci în lumina lor și, mai ales, am putut simți o conexiune cu ei prin intermediul muzicii pe care au împărtășit-o lumii întregi. Am privit drept în sufletele lor și m-am văzut pe mine, și pentru că îi iubesc pe ei, mă iubesc pe mine. Mulți oameni își trăiesc viețile într-o grabă atât de mare, încât atunci când mor, viața ajunge să pară o imensă confuzie. Însă timpul pe care l-am petrecut cu Stevie Ray sau Otis sau Miles Davis – aș putea să opresc acel moment în mintea mea, să pătrund în el și să vă povestesc cu ce eram îmbrăcați și ce ne-am spus unii altora. Fiecare moment este încă foarte limpede – sunt unele dintre acele amintiri pe care le veți găsi în această carte.

Când am început să scriu, nu a fost deloc ușor. E ca și cum te-ai privi în oglindă la prima oră a dimineții, înainte să apuci să te aranjezi. Mi-am spus că trebuie să îmi ofer o altă mantră: „Nu îmi este teamă să dansez în propria lumină“. Și nu îmi este.

Pe vremuri, eram o persoană exagerată și greu de controlat. Mă simțeam mai mereu furios, pentru că din cauza orgoliului meu eram convins că sunt lipsit de speranță și fără nicio valoare. Mă jucam de-a v-ați ascunselea cu mine însumi.

Îmi amintesc că odată, demult, m-a întrebat cineva în Mexic: „De ce te temi cel mai tare?“ I-am răspuns: „Să îl dezamăgesc pe Dumnezeu“. Acum îmi dau seama că nu aș putea nicicum

să îl dezamăgesc pe Dumnezeu, pentru că asta nu reprezintă o problemă pentru El. Este doar o problemă a egoului meu. Ce este un ego dacă nu ceva care se crede separat de Dumnezeu?

Când am reușit să înțeleg asta, am fost asemenea unui șarpe care se leapădă de pielea lui. Vechea piele era vină, rușine, pedeapsă, condamnare, frică. Noua piele este frumusețe, eleganță, rafinament, îndurare, demnitate. Îmi doresc tot mai mult să îmi folosesc muzica și chitara pentru ca oamenii să poată recunoaște divinitatea și lumina care se regăsesc în ADN-ul lor.

Aceasta este povestea din spatele poveștilor, muzica din spatele muzicii. John Coltrane îi spunea Iubirea Supremă. Eu îi spun Tonul universal și, odată cu el, egoul dispare, iar energia preia controlul. Ți dai seama că nu ești de unul singur; ești conectat cu toți ceilalți. În viața fiecăruia există o cale de a primi Tonul universal, însă prea puțini îi permit să ia naștere. Cei mai mulți oameni o anulează prin lucruri care sunt mult mai importante pentru ei, precum banii ori faima ori puterea. Tonul universal este în afara mea și în mine. Nu eu îl creez. Eu doar mă asigur că nu îi stau în drum.

Odată, lui Marvin Gaye i-a fost pusă o întrebare în legătură cu albumul său „What’s Going On“: „Cum ai creat o asemenea capodoperă?“ „Eu doar am făcut tot ce mi-a stat în putință să nu îi stau în drum și să o las să se întâmple“, a spus el. Soția mea, Cindy, îmi spune că Art Blakey obișnuia să îi vorbească despre cum bate la tobe și să îi spună că muzica vine „direct de la Creator către tine“. Vorbea despre asta foarte des, iar muzica

lui chiar asta transmitea. Muzicienii adevărați știu că muzica adevărată se întâmplă astfel. Nu vine la tine – vine prin tine.

Același lucru se petrece și cu John Coltrane, Mahalia Jackson, Bob Marley, Dr. Martin Luther King – toți acești purtători de mesaj. Sunt cu adevărat recunoscători că am avut ocazia să-i ascult atât de mult live. Unii oameni sunt trimiși pe această planetă pentru a ajuta la deschiderea unor noi orizonturi, iar prin intermediul lor vin sunetul și cuvintele și vibrațiile și muzica. Nu are nimic de-a face cu lumea spectacolului sau cu cea a divertismentului. Nu este muzică ce înalță – este muzică înălțătoare.

Acesta este Tonul universal atunci când face ceea ce știe el mai bine. Dintr-odată, muzica îi ajută pe oameni să treacă peste ceea ce ei considerau a fi convingeri ferme din punct de vedere estetic, iar ceea ce înainte se potrivea atât de bine începe să devină cu adevărat inconfortabil, asemenea unor pantofi prea strâmți, care nu mai pot fi purtați. Deschide noi orizonturi și îi scoate pe oameni din amorțire, astfel încât să poată auzi cântecul uitat dinlăuntru lor. Moleculele lor sunt preschimbate în așa fel încât să poată sta în afara tărâmului lor interior și în afara timpului. Pot rămâne într-un acum veșnic.

Am fost norocos să văd cu adevărat cât de „universal“ este Tonul universal. Este un sentiment incredibil să fii cunoscut în toată lumea, să fii un punct de conexiune între atât de mulți oameni. Accept să fiu un soi de intermediar. Accept faptul că divinitatea a ales să lucreze prin mine așa cum a dorit și, de asemenea, accept și darurile, premiile, onorurile și redevențele care vin odată cu asta.